

Załącznik do uchwały nr 22 GR ds. KSOW z dnia 26.07.2017 r.

Plan Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Lipiec 2017

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-
2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

SPIS TREŚCI:

Wykaz użytych skrótów i definicji	4
Podstawy prawne i dokumenty strategiczne do opracowania planu działania.....	6
1. Wprowadzenie	7
2. Opis działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.....	9
2.1. Działanie 1: Rozpowszechnianie informacji na temat wyników monitoringu i oceny realizacji działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w perspektywie finansowej 2014-2020	9
2.2. Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich	9
2.3. Działanie 3: Gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety Programu	10
2.4. Działanie 4: Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania (LGD), w tym zapewnianie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej	11
2.5. Działanie 5: Poszukiwanie partnerów KSOW do współpracy w ramach działania „Współpraca”, o którym mowa w art. 3 ust.1 pkt. 13 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW na lata 2014-2020 oraz ułatwianie tej współpracy	13
2.6. Działanie 6: Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju	15
2.7. Działanie 7: Współpraca z Europejską Siecią na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.....	16
2.8. Działanie 8: Plan komunikacyjny PROW 2014-2020.....	17
2.9. Działanie 9: Wspieranie współpracy w sektorze rolnym i realizacji przez rolników wspólnych inwestycji.....	19
2.10 Działanie 10: Organizacja i udział w targach, wystawach tematycznych na rzecz prezentacji osiągnięć i promocji polskiej wsi w kraju i za granicą.....	20
2.11. Działanie 11: Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie.....	22
2.12. Działanie 12: Identyfikacja, gromadzenie i upowszechnianie dobrych praktyk mających wpływ na rozwój obszarów wiejskich	24
2.13. Działanie 13: Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich	25
3. Warunki wyboru operacji jakie powinny spełniać operacje realizowane przez instytucję zarządzającą, jednostkę centralną, jednostki regionalne, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, podmioty wdrażające i agencję płatniczą w ramach dwuletniego planu operacyjnego.....	28
3.1. Warunki wyboru operacji jakie powinny spełniać operacje realizowane w ramach dwuletniego planu operacyjnego dla działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich z wyjątkiem działania Plan komunikacyjny.....	28

3.2. Warunki wyboru operacji jakie powinny spełniać operacje realizowane w ramach dwuletniego planu operacyjnego dla działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich - Plan komunikacyjny.....	29
4. Wskaźniki monitorowania realizacji działań.....	30
5. Zakres i tryb sporządzania sprawozdań.....	35
5.1. Półroczna informacja z realizacji dwuletniego planu operacyjnego	35
5.2. Dwuletnie sprawozdanie z realizacji dwuletniego planu operacyjnego	36
5.3. Roczne sprawozdanie z realizacji planu działania	37
6. Zakres i tryb ewaluacji realizacji działań	39

Wykaz użytych skrótów i definicji

- ARiMR** / agencja płatnicza – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- ARR** – Agencja Rynku Rolnego
- beneficjent** – beneficjent w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia nr 1303/2013
- BPT/Biuro** – Biuro Pomocy Technicznej w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- CDR** – Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie
- dwuletni plan operacyjny** – jeden z pięciu dwuletnich planów, na podstawie których realizowane są zadania określone w planie działania KSOW 2014-2020;
- EFROW** – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
- EPI** – Sieć Europejskiego Partnerstwa na rzecz Innowacji
- ESROW** – Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
- IZ** – Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020
- JC** – jednostka centralna Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
- JR** – jednostki regionalne Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
- JW** – Jednostki uczestniczące we wdrażaniu KSOW: IZ, JC, CDR, WODR, jednostki regionalne, ARR i ARiMR
- KE** – Komisja Europejska
- KSOW/Sieć** – Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich
- LGD** – Lokalne Grupy Działania
- MRiRW** – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- operacja** – operacja w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia nr 1303/2013
- Partner KSOW** – podmiot współpracujący w ramach KSOW, który został zarejestrowany w bazie partnerów KSOW na stronie internetowej KSOW
- plan komunikacyjny** – jedno z działań planu działania KSOW realizowanego na podstawie dwuletnich planów operacyjnych
- plan działania KSOW 2014-2020** – dokument zapewniający realizację działań KSOW, opracowywany na podstawie art. 54 ust. 3 lit. b rozporządzenia nr 1305/2013
- podmioty realizujące plan komunikacyjny** – IZ oraz podmioty realizujące Strategię komunikacji (ARiMR, ARR, samorządy województw)
- PROW 2014-2020/PROW/Program** – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
- WGR** – Wojewódzka Grupa Robocza

Priorytety PROW:

Priorytet 1. Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich

Priorytet 2. Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonej gospodarki leśnej

Priorytet 3. Wspieranie organizacji łańcucha dostaw żywności, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, promowanie dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie

Priorytet 4. Odtwarzanie, ochrona i wzmacnianie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem

Priorytet 5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym

Priorytet 6. Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich

rozporządzenie 808/2014 – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 808/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiającego zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

rozporządzenie 1303/2013 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;

rozporządzenie 1305/2013 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005

SIR – Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich

Strategia Komunikacji PROW 2014-2020 – dokument strategiczny zapewniający realizację działań komunikacyjnych PROW 2014-2020, opracowany na podstawie art. 66 ust. 1 lit. c oraz i rozporządzenia nr 1305/2013

UE – Unia Europejska

WODR – Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego

WPR – Wspólna Polityka Rolna.

Podstawy prawne i dokumenty strategiczne do opracowania planu działania

1. Rozporządzenie 1305/2013.
2. PROW 2014-2020.
3. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.
4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 stycznia 2017 r. w sprawie krajowej sieci obszarów wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

1. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 54 ust. 3 lit. b rozporządzenia nr 1305/2013 wsparcie z EFRROW, o którym mowa w art. 51 ust. 2 ww. rozporządzenia, wykorzystuje się m.in. na przygotowanie i wdrożenie planu działania.

Doświadczenia z funkcjonowania w Polsce Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013 pokazały, że dobrze działająca Sieć służy prawidłowemu przepływowi informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w rozwoju obszarów wiejskich. KSOW stała się forum aktywnej wymiany wiedzy o dobrych praktykach i doświadczeniach we wdrażaniu programów i projektów służących zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich. Sieć wspierała również administrację rządową i samorządową w realizacji zadań z zakresu rolnictwa i rozwoju wsi.

W latach 2014-2020 KSOW wspierać będzie wdrażanie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Podstawą wdrażania KSOW jest plan działania na lata 2014-2020, który będzie realizowany w oparciu o dwuletnie plany operacyjne. Realizacja planu działania jest podstawowym zadaniem podmiotów tworzących Sieć.

Poza powtarzającymi się działaniami realizowanymi przez KSOW w ramach PROW 2007–2013, w obecnym okresie programowania Sieć będzie również realizować działania informacyjno-promocyjne ujęte w Planie Komunikacyjnym oraz działania funkcjonującej w ramach KSOW Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

W ramach KSOW realizowane będą operacje (przedsięwzięcia i aktywności) inicjowane zarówno przez administrację rządową, samorządową, jak i jednostki jej podległe lub nadzorowane, a także przez partnerów KSOW, czyli podmioty działające na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, działające na obszarach wiejskich, które interesują się zmianami zachodzącymi we Wspólnej Polityce Rolnej, z którymi współpracuje się w ramach KSOW. Sieć umożliwi im wymianę informacji, wiedzy i doświadczeń w tym zakresie poprzez realizację ich własnych operacji. Dodatkowo w ramach KSOW podmioty te będą mogły nawiązać współpracę i wymieniać się wiedzą i doświadczeniami z partnerami z innych państw członkowskich UE oraz z podmiotami zainteresowanymi taką wymianą z państw trzecich.

KSOW przyczyni się również do pozyskiwania i upowszechniania, w oparciu o potencjał i efekty pracy SIR, informacji o innowacyjnych rozwiązaniach i dobrych praktykach w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich.

W okresie 2014-2020 wykorzystany zostanie szereg narzędzi i mechanizmów w celu skutecznego angażowania partnerów i interesariuszy w rozwój Sieci, tak aby wszyscy aktywnie uczestniczyli w jej działaniach i w konsekwencji posiadali realny wpływ na przemiany zachodzące na obszarach wiejskich.

2. Opis działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

2.1. Działanie 1: Rozpowszechnianie informacji na temat wyników monitoringu i oceny realizacji działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w perspektywie finansowej 2014-2020

Działanie ma służyć rozpowszechnianiu informacji na temat wyników realizacji PROW 2014-2020. Powyższe wynika z konieczności przekazywania aktualnej informacji o wynikach monitoringu realizacji PROW 2014-2020 i oceny realizacji jego działań ogółowi społeczeństwa, Komisji Europejskiej i innym instytucjom.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/spotkanie;
- 2) konferencja/kongres (w tym konferencja/kongres międzynarodowy, krajowy, regionalny);
- 3) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 4) publikacja/materiał drukowany;
- 5) prasa;
- 6) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 7) analiza/ekspertyza/badanie;
- 8) informacje i publikacje w internecie.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje dwa cele KSOW:

- cel nr 2 „Podniesienie jakości realizacji Programu”;
- cel nr 3 „Informowanie społeczeństwa i potencjalnych beneficjentów o polityce rozwoju obszarów wiejskich i wsparciu finansowym”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC i ARiMR.

2.2. Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich

Działanie ma służyć:

- 1) ułatwianiu tworzenia oraz funkcjonowania sieci kontaktów pomiędzy rolnikami, podmiotami doradczymi, jednostkami naukowymi, przedsiębiorcami sektora rolno-spożywczego oraz pozostałymi podmiotami zainteresowanymi wdrażaniem innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich;
- 2) ułatwianiu wymiany wiedzy fachowej oraz dobrych praktyk w zakresie wdrażania innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

W realizowanej perspektywie finansowej duży nacisk położony został na innowacyjność, jako ważny czynnik stymulujący rozwój obszarów wiejskich i cel przekrojowy PROW 2014-2020. Innowacyjność, przybierająca formy nowych metod pracy, tworzenia nowych produktów i usług oraz dostosowywania sprawdzonych rozwiązań do nowych warunków, stanowi szczególny obszar wsparcia w ramach PROW 2014-2020. W celu efektywnego upowszechniania wiedzy i doświadczeń we wdrażaniu innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich w ramach KSOW funkcjonuje Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Działanie jest realizowane w ramach planu operacyjnego SIR.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat, spotkanie;
- 2) wyjazd studyjny;
- 3) konferencja/kongres;
- 4) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 5) publikacja/materiał drukowany;
- 6) prasa;
- 7) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 8) analiza/ekspertyza/badanie;
- 9) informacje i publikacje w internecie.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje cel KSOW nr 4 „Wspieranie innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich”

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, CDR i WODR.

2.3. Działanie 3: Gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety Programu

Działanie ma służyć identyfikacji, gromadzeniu i upowszechnianiu przykładów operacji zrealizowanych w ramach priorytetów Programu. Realizacja działania umożliwi identyfikację rozwiązań i dobrych praktyk poprzez gromadzenie i upowszechnianie przykładów operacji zrealizowanych w ramach priorytetów PROW 2014-2020. Dzięki temu działaniu ostateczni odbiorcy Programu będą mogli zapoznać się z rozwiązaniami, które zostały już wdrożone i są możliwe do stosowania.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat/spotkanie;
- 2) wyjazd studyjny;

- 3) konferencja/kongres;
- 4) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 5) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 6) publikacja/materiał drukowany;
- 7) prasa;
- 8) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 9) konkurs/olimpiada;
- 10) informacje i publikacje w internecie.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje dwa cele KSOW:

- cel nr 1 „Zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich”;
- cel nr 2 „Podniesienie jakości realizacji Programu”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, jednostki regionalne i partnerów KSOW.

2.4. Działanie 4: Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania (LGD), w tym zapewnianie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej

Działanie ma służyć wsparciu lokalnych grup działania w zakresie poszukiwania partnerów do współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej oraz podniesienie kompetencji lokalnych grup działania w zakresie wykonywanych przez nie zadań związanych z realizacją Lokalnych Strategii Rozwoju, w szczególności doradztwa na rzecz potencjalnych wnioskodawców i prowadzenia oceny operacji. Leader jest oddolnym partnerskim podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez lokalne grupy działania, polegającym na opracowaniu przez lokalną społeczność lokalnej strategii rozwoju (LSR) oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne, itp., wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Lokalna grupa działania wybiera projekty, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej lokalnej strategii rozwoju. Takie oddolne podejście wzmacnia spójność podejmowanych lokalnie decyzji, podnosi jakość zarządzania i przyczynia się do wzmocnienia kapitału społecznego w społecznościach wiejskich, a także skłania do stosowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju danego obszaru. Pomocne w osiągnięciu tych celów będą również projekty współpracy międzyterytorialnej lub międzynarodowej.

Działanie obejmuje następujące zakresy tematyczne:

- 1) aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw na rzecz realizacji projektów nakierowanych na rozwój tych obszarów, w skład których wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych;
- 2) upowszechnianie wiedzy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 3) upowszechnianie wiedzy w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów dostaw w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. m rozporządzenia nr 1305/2013 w sektorze rolno-spożywczym;
- 4) upowszechnianie wiedzy w zakresie systemów jakości żywności, o których mowa w art. 16 ust. 1 lit. a lub b rozporządzenia nr 1305/2013;
- 5) upowszechnianie wiedzy w zakresie optymalizacji wykorzystywania przez mieszkańców obszarów wiejskich zasobów środowiska naturalnego;
- 6) upowszechnianie wiedzy w zakresie dotyczącym zachowania różnorodności genetycznej roślin lub zwierząt;
- 7) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności:
 - a) w obszarze małego przetwórstwa lokalnego lub w obszarze rozwoju zielonej gospodarki, w tym tworzenie nowych miejsc pracy,
 - b) w obszarach innych niż wskazane w lit. a;
- 8) promocja jakości życia na wsi lub promocja wsi jako miejsca do życia i rozwoju zawodowego;
- 9) wspieranie rozwoju społeczeństwa cyfrowego na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 10) wspieranie tworzenia sieci współpracy partnerskiej dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 11) upowszechnianie wiedzy dotyczącej zarządzania projektami z zakresu rozwoju obszarów wiejskich;
- 12) upowszechnianie wiedzy w zakresie planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat/spotkanie;
- 2) wyjazd studyjny;
- 3) konferencja/kongres;
- 4) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 5) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 6) publikacja/materiał drukowany;
- 7) prasa;
- 8) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 9) analiza/ekspertyza/badanie;
- 10) konkurs/olimpiada;

11) informacje i publikacje w internecie.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje cel KSOW nr 5 „Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym kreowania miejsc pracy na terenach wiejskich”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, jednostki regionalne i partnerów KSOW.

2.5. Działanie 5: Poszukiwanie partnerów KSOW do współpracy w ramach działania „Współpraca”, o którym mowa w art. 3 ust.1 pkt. 13 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFROW w ramach PROW na lata 2014-2020 oraz ułatwianie tej współpracy

Działanie ma służyć pomocy w tworzeniu grup operacyjnych na rzecz innowacji oraz w opracowaniu projektów przez grupy operacyjne. W realizowanej perspektywie finansowej duży nacisk położony został na innowacyjność, jako ważny czynnik stymulujący rozwój obszarów wiejskich i cel przekrojowy PROW 2014-2020. Innowacyjność, przybierająca formy nowych metod pracy, tworzenia nowych produktów i usług oraz dostosowywania sprawdzonych rozwiązań do nowych warunków, stanowi szczególnie obszar wsparcia w ramach PROW 2014-2020. Grupy operacyjne, utworzone na potrzeby realizacji działania „Współpraca”, skupiają przedstawicieli rolników, przedsiębiorców, przedstawicieli jednostek naukowo-badawczych i innych zgodnie z PROW 2014-2020, działających na rzecz wdrażania projektów innowacyjnych. Działanie to, podobnie jak działanie 2, przyczynia się do realizacji celu przekrojowego PROW 2014-2020 dotyczącego innowacji i realizacji celów SIR oraz podobnie jak działanie 2 realizowane jest w ramach planu operacyjnego SIR.

Działanie obejmuje następujące zakresy tematyczne:

- 1) aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw na rzecz realizacji projektów nakierowanych na rozwój tych obszarów, w skład których wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych;
- 2) upowszechnianie wiedzy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 3) upowszechnianie wiedzy w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów dostaw w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. m rozporządzenia nr 1305/2013 w sektorze rolno-spożywczym;
- 4) upowszechnianie wiedzy w zakresie systemów jakości żywności, o których mowa w art. 16 ust. 1 lit. a lub b rozporządzenia nr 1305/2013;
- 5) upowszechnianie wiedzy w zakresie optymalizacji wykorzystywania przez mieszkańców obszarów wiejskich zasobów środowiska naturalnego;

- 6) upowszechnianie wiedzy w zakresie dotyczącym zachowania różnorodności genetycznej roślin lub zwierząt;
- 7) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności:
 - a) w obszarze małego przetwórstwa lokalnego lub w obszarze rozwoju zielonej gospodarki, w tym tworzenie nowych miejsc pracy,
 - b) w obszarach innych niż wskazane w lit. a;
- 8) promocja jakości życia na wsi lub promocja wsi jako miejsca do życia i rozwoju zawodowego;
- 9) wspieranie rozwoju społeczeństwa cyfrowego na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 10) wspieranie tworzenia sieci współpracy partnerskiej dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 11) upowszechnianie wiedzy dotyczącej zarządzania projektami z zakresu rozwoju obszarów wiejskich;
- 12) upowszechnianie wiedzy w zakresie planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat/spotkanie;
- 2) wyjazd studyjny;
- 3) konferencja/kongres;
- 4) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 5) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 6) publikacja/materiał drukowany;
- 7) prasa;
- 8) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 9) analiza/ekspertyza/badanie;
- 10) informacje i publikacje w internecie.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje cel KSOW nr 4 „Wspieranie innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, CDR, WODR i partnerów KSOW.

2.6. Działanie 6: Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju

Działanie ma służyć wymianie wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich i promowaniu integracji i współpracy między nimi. W Polsce istnieje baza instytucji ułatwiająca wypracowanie rozwiązań potrzebnych dla rozwoju wsi i rolnictwa i ich transfer do praktyki oraz upowszechnienie aktualnej wiedzy niezbędnej w prowadzeniu działalności, w szczególności rolniczej. Istnieje także bogate zaplecze szkolnictwa wyższego oraz instytucji naukowo-badawczych działających w tym obszarze. Wszystkie one mogą dostarczać oraz upowszechniać nowe rozwiązania i wiedzę.

Działanie obejmuje następujące zakresy tematyczne:

- 1) aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw na rzecz realizacji projektów nakierowanych na rozwój tych obszarów, w skład których wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych;
- 2) upowszechnianie wiedzy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 3) upowszechnianie wiedzy w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów dostaw w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. m rozporządzenia nr 1305/2013 w sektorze rolno-spożywczym;
- 4) upowszechnianie wiedzy w zakresie systemów jakości żywności, o których mowa w art. 16 ust. 1 lit. a lub b rozporządzenia nr 1305/2013;
- 5) upowszechnianie wiedzy w zakresie optymalizacji wykorzystywania przez mieszkańców obszarów wiejskich zasobów środowiska naturalnego;
- 6) upowszechnianie wiedzy w zakresie dotyczącym zachowania różnorodności genetycznej roślin lub zwierząt;
- 7) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności:
 - a) w obszarze małego przetwórstwa lokalnego lub w obszarze rozwoju zielonej gospodarki, w tym tworzenie nowych miejsc pracy,
 - b) w obszarach innych niż wskazane w lit. a;
- 8) promocja jakości życia na wsi lub promocja wsi jako miejsca do życia i rozwoju zawodowego;
- 9) wspieranie rozwoju społeczeństwa cyfrowego na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 10) wspieranie tworzenia sieci współpracy partnerskiej dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 11) upowszechnianie wiedzy dotyczącej zarządzania projektami z zakresu rozwoju obszarów wiejskich;

12) upowszechnianie wiedzy w zakresie planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat/spotkanie;
- 2) wyjazd studyjny;
- 3) konferencja/kongres;
- 4) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 5) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 6) publikacja/materiał drukowany;
- 7) prasa;
- 8) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 9) analiza/ekspertyza/badanie;
- 10) informacje i publikacje w internecie.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje cel KSOW nr 1 „Zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, jednostki regionalne i partnerów KSOW.

2.7. Działanie 7: Współpraca z Europejską Siecią na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Działanie ma służyć współpracy z ESROW w celu wymiany informacji na temat polityki rozwoju obszarów wiejskich w państwach członkowskich, efektywnego wdrażania PROW 2014-2020 oraz rozpowszechniania dobrych praktyk w zakresie jego wdrażania. Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich została utworzona w 2008 r. przez Dyрекcję Generalną ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Komisji Europejskiej w celu skutecznego wspierania Państw Członkowskich we wdrażaniu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich. ESROW koncentruje się na łączeniu obszarów wiejskich Europy i służy jako platforma do wymiany doświadczeń z działań PROW, a także pomysłów na ich udoskonalenie. Do głównych interesariuszy ESROW należy zaliczyć Krajowe Sieci Obszarów Wiejskich, władze Państw Członkowskich, Lokalne Grupy Działania i inne organizacje zainteresowane rozwojem obszarów wiejskich w perspektywie unijnej. Realizacja działania przyczyni się do identyfikowania i zbierania przykładów udanych projektów dotyczących rozwoju obszarów wiejskich w całej UE, wspierania działalności KSOW, promowania współpracy międzynarodowej pomiędzy LGD oraz przygotowywania opracowań analitycznych np. na temat szerszych korzyści płynących z rolnictwa (dobra

publiczne), jak i tematów z zakresu leśnictwa, rolnictwa społecznego i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. W ramach działania możliwe jest także prowadzenie współpracy dotyczącej rozwoju obszarów wiejskich w ramach Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUIERMB). W Planie działania ww. Strategii przewidziano między innymi Działanie: Zwiększenie łącznych skutków programów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (ang. Enhance the combined effects of the rural development programme).

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat/spotkanie;
- 2) wyjazd studyjny;
- 3) konferencja/kongres;
- 4) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 5) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 6) publikacja/materiał drukowany;
- 7) prasa;
- 8) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 9) analiza/ekspertyza/badanie;
- 10) informacje i publikacje w internecie.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje wszystkie cele KSOW.

Działanie jest realizowane przez IZ i JC.

2.8. Działanie 8: Plan komunikacyjny PROW 2014-2020

Działanie ma służyć informowaniu i reklamie PROW 2014-2020, jego rezultatów i wkładu Wspólnoty w jego realizację oraz informowaniu i reklamie odnośnie nowego okresu programowania (2021-2027).

Realizacja działania umożliwi realizację zadań, o których mowa w art. 66 ust. 1 lit. i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Dzięki temu działaniu zwiększy się liczba poprawnie złożonych wniosków o przyznanie pomocy oraz wzrośnie świadomość społeczeństwa o współfinansowaniu Programu ze środków UE.

Działanie obejmuje następujące zakresy tematyczne:

- 1) ogólne informacje dotyczące Programu;
- 2) możliwości uzyskania dofinansowania, w tym informowanie o zasadach wdrażania i warunkach udzielenia pomocy, przygotowania i wypełnienia wniosków o przyznanie pomocy i o płatność, biznesplanów, oraz terminach naborów wniosków o dofinansowanie;
- 3) zobowiązania beneficjentów wynikające z umów i sankcje związane z ich niezrealizowaniem;
- 4) informowanie o roli odgrywanej przez UE w Programie, w tym wizualizacja Programu;
- 5) rezultaty PROW 2014-2020;
- 6) przykłady zrealizowanych operacji w ramach Programu;
- 7) nowy okres programowania (2021-2027).

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie, seminarium, spotkanie, warsztat;
- 2) konferencja, kongres;
- 3) audycja, program, film, felieton, spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 4) publikacja (broszura, ulotka);
- 5) artykuł, felieton, ogłoszenie prasowe;
- 6) media społecznościowe, portal, strona internetowa;
- 7) targi, wystawa, impreza plenerowa;
- 8) stoisko wystawiennicze/informacyjne na targach, wystawie, imprezie plenerowej;
- 9) konkurs;
- 10) punkt informacyjny w siedzibie;
- 11) inne.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje następujące cele KSOW:

- cel KSOW nr 2 „Podniesienie jakości wdrażania PROW”;
- cel KSOW nr 3 „Informowanie społeczeństwa i potencjalnych beneficjentów o polityce rozwoju obszarów wiejskich i wsparciu finansowym”;

- cel KSOW nr 4 „Wspieranie innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich”.

Działanie jest realizowane przez IZ i podmioty zaangażowane w realizację Strategii komunikacji (ARiMR, ARR, samorzady województw).

2.9. Działanie 9: Wspieranie współpracy w sektorze rolnym i realizacji przez rolników wspólnych inwestycji

Działanie ma służyć wspieraniu profesjonalnej współpracy i realizacji przez rolników wspólnych inwestycji, w szczególności poprzez zwiększenie zainteresowania producentów rolnych zrzeszaniem się w organizacje, grupy producenckie, tworzenie wspólnych struktur handlowych czy powiązań organizacyjnych lub innych form współpracy przyczyniających się do możliwości wspólnego składania wniosków o przyznanie pomocy i wspólnej realizacji inwestycji. Wspólne działanie wzmacnia pozycję producentów rolnych w łańcuchu żywnościowym, sprzyja zwiększaniu ich udziału w wartości dodanej. Współpraca z grupą producentów jest też korzystna dla odbiorcy surowca ze względu na możliwość zapewnienia sobie: regularności dostaw, dostosowania ich wielkości do potrzeb, odpowiedniej i wyrównanej jakości surowca.

Działanie obejmuje następujące zakresy tematyczne:

- 1) aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw na rzecz realizacji projektów nakierowanych na rozwój tych obszarów, w skład których wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych;
- 2) upowszechnianie wiedzy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 3) upowszechnianie wiedzy w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów dostaw w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. m rozporządzenia nr 1305/2013 w sektorze rolno-spożywczym;
- 4) upowszechnianie wiedzy w zakresie systemów jakości żywności, o których mowa w art. 16 ust. 1 lit. a lub b rozporządzenia nr 1305/2013;
- 5) upowszechnianie wiedzy w zakresie optymalizacji wykorzystywania przez mieszkańców obszarów wiejskich zasobów środowiska naturalnego;
- 6) upowszechnianie wiedzy w zakresie dotyczącym zachowania różnorodności genetycznej roślin lub zwierząt;
- 7) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności:
 - a) w obszarze małego przetwórstwa lokalnego lub w obszarze rozwoju zielonej gospodarki, w tym tworzenie nowych miejsc pracy,
 - b) w obszarach innych niż wskazane w lit. a;
- 8) promocja jakości życia na wsi lub promocja wsi jako miejsca do życia i rozwoju zawodowego;

- 9) wspieranie rozwoju społeczeństwa cyfrowego na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 10) wspieranie tworzenia sieci współpracy partnerskiej dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 11) upowszechnianie wiedzy dotyczącej zarządzania projektami z zakresu rozwoju obszarów wiejskich;
- 12) upowszechnianie wiedzy w zakresie planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat/spotkanie;
- 2) wyjazd studyjny;
- 3) konferencja/kongres;
- 4) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 5) publikacja/materiał drukowany;
- 6) prasa;
- 7) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 8) analiza/ekspertyza/badanie;
- 9) konkurs/olimpiada;
- 10) informacje i publikacje w internecie;
- 11) inne.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje cel KSOW nr 1 „Zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, jednostki regionalne i partnerów KSOW.

2.10 Działanie 10: Organizacja i udział w targach, wystawach tematycznych na rzecz prezentacji osiągnięć i promocji polskiej wsi w kraju i za granicą

Działanie ma służyć promowaniu polskich i regionalnych producentów żywności, wytwórców produktów lokalnych, lokalnych twórców i artystów, a także poznanie wykorzystywanych na świecie rozwiązań organizacyjnych i technicznych, metod produkcji, uprawy roślin i hodowli zwierząt. Działanie ma na celu organizowanie i udział w targach, na których promowane są polskie produkty żywnościowe, ale także promowana jest kultura wiejska, dziedzictwo kulturowe, turystyka wiejska (w tym agroturystyka) i nowe technologie. Udział w targach sprzyja wymianie doświadczeń, nawiązywaniu kontaktów i promocji rozwiązań polskich na arenie międzynarodowej. W zależności od rodzaju i tematyki targów różna może być funkcja i cel wzięcia w nich

udziału. Działanie może zatem pełnić funkcję edukacyjną, marketingową oraz aktywizacyjną i promocyjną.

Działanie obejmuje następujące zakresy tematyczne:

- 1) aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw na rzecz realizacji projektów nakierowanych na rozwój tych obszarów, w skład których wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych;
- 2) upowszechnianie wiedzy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 3) upowszechnianie wiedzy w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów dostaw w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. m rozporządzenia nr 1305/2013 w sektorze rolno-spożywczym;
- 4) upowszechnianie wiedzy w zakresie systemów jakości żywności, o których mowa w art. 16 ust. 1 lit. a lub b rozporządzenia nr 1305/2013;
- 5) upowszechnianie wiedzy w zakresie optymalizacji wykorzystywania przez mieszkańców obszarów wiejskich zasobów środowiska naturalnego;
- 6) upowszechnianie wiedzy w zakresie dotyczącym zachowania różnorodności genetycznej roślin lub zwierząt;
- 7) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności:
 - a) w obszarze małego przetwórstwa lokalnego lub w obszarze rozwoju zielonej gospodarki, w tym tworzenie nowych miejsc pracy,
 - b) w obszarach innych niż wskazane w lit. a;
- 8) promocja jakości życia na wsi lub promocja wsi jako miejsca do życia i rozwoju zawodowego;
- 9) wspieranie rozwoju społeczeństwa cyfrowego na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 10) wspieranie tworzenia sieci współpracy partnerskiej dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 11) upowszechnianie wiedzy dotyczącej zarządzania projektami z zakresu rozwoju obszarów wiejskich;
- 12) upowszechnianie wiedzy w zakresie planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 2) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 3) publikacja/materiał drukowany;
- 4) prasa;
- 5) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 6) analiza/ekspertyza/badanie;

- 7) konkurs/olimpiada;
- 8) informacje i publikacje w internecie;
- 9) inne.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje dwa cele KSOW:

- cel nr 2 „Podniesienie jakości realizacji Programu”;
- cel nr 3 „Informowanie społeczeństwa i potencjalnych beneficjentów o polityce rozwoju obszarów wiejskich i wsparciu finansowym”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, jednostki regionalne i partnerów KSOW.

2.11. Działanie 11: Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie

Działanie ma służyć aktywizacji mieszkańców wsi oraz przyczyniania się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, a także polepszania zarządzania lokalnymi zasobami. Działanie to ma sprzyjać aktywizacji społeczności wiejskich poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw. Działanie ma na celu zaktywizowanie mieszkańców wsi, tak aby byli zainteresowani podejmowaniem inicjatywy w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, podejmowaniem współpracy i zrzeszaniem się. Szczególnie istotne jest wykorzystanie potencjału młodzieży, który powinien owocować rozwojem postaw przedsiębiorczych, a w dalszej perspektywie prowadzić do rozwoju działalności gospodarczej na wsi. Niezwykle istotne z punktu widzenia celów PROW w perspektywie finansowej 2014-2020 pozostaje aktywizacja osób starszych oraz osób wykluczonych społecznie np. osób chorych, niepełnosprawnych ruchowo oraz intelektualnie, których potencjał zwłaszcza w środowisku wiejskim nie jest wykorzystywany w ogóle lub jest wykorzystywany w sposób znikomy.

Działanie obejmuje następujące zakresy tematyczne:

- 1) aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw na rzecz realizacji projektów nakierowanych na rozwój tych obszarów, w skład których wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych;
- 2) upowszechnianie wiedzy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich;

- 3) upowszechnianie wiedzy w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów dostaw w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. m rozporządzenia nr 1305/2013 w sektorze rolno-spożywczym;
- 4) upowszechnianie wiedzy w zakresie systemów jakości żywności, o których mowa w art. 16 ust. 1 lit. a lub b rozporządzenia nr 1305/2013;
- 5) upowszechnianie wiedzy w zakresie optymalizacji wykorzystywania przez mieszkańców obszarów wiejskich zasobów środowiska naturalnego;
- 6) upowszechnianie wiedzy w zakresie dotyczącym zachowania różnorodności genetycznej roślin lub zwierząt;
- 7) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności:
 - a) w obszarze małego przetwórstwa lokalnego lub w obszarze rozwoju zielonej gospodarki, w tym tworzenie nowych miejsc pracy,
 - b) w obszarach innych niż wskazane w lit. a;
- 8) promocja jakości życia na wsi lub promocja wsi jako miejsca do życia i rozwoju zawodowego;
- 9) wspieranie rozwoju społeczeństwa cyfrowego na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 10) wspieranie tworzenia sieci współpracy partnerskiej dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 11) upowszechnianie wiedzy dotyczącej zarządzania projektami z zakresu rozwoju obszarów wiejskich;
- 12) upowszechnianie wiedzy w zakresie planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat/spotkanie;
- 2) wyjazd studyjny;
- 3) konferencja/kongres;
- 4) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 5) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 6) publikacja/materiał drukowany;
- 7) prasa;
- 8) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 9) analiza/ekspertyza/badanie;
- 10) konkurs/olimpiada;
- 11) informacje i publikacje w internecie;
- 12) inne.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje cel KSOW nr 5 „Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym kreowania miejsc pracy na terenach wiejskich”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, jednostki regionalne i partnerów KSOW.

2.12. Działanie 12: Identyfikacja, gromadzenie i upowszechnianie dobrych praktyk mających wpływ na rozwój obszarów wiejskich

Działanie ma służyć upowszechnianiu wśród potencjalnych beneficjentów i beneficjentów PROW 2014-2020 skutecznych rozwiązań wspierających rozwój obszarów wiejskich, z uwzględnieniem komplementarności i synergii różnych funduszy.

Przykłady operacji zgromadzonych w ramach planu działania KSOW powinny zawierać co najmniej elementy wskazane w formularzu projektu realizującego priorytety PROW 2014-2020 znajdującym się na portalu KSOW i zostać zgłoszone jednostce centralnej KSOW celem publikacji w *Bazie dobrych praktyk* na portalu KSOW. Wniosek Partnera KSOW na upowszechnienie dobrych praktyk powinien zawierać zidentyfikowane przykłady operacji, które będą promowane.

Działanie obejmuje następujące zakresy tematyczne:

- 1) aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw na rzecz realizacji projektów nakierowanych na rozwój tych obszarów, w skład których wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych;
- 2) upowszechnianie wiedzy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 3) upowszechnianie wiedzy w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów dostaw w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. m rozporządzenia nr 1305/2013 w sektorze rolno-spożywczym;
- 4) upowszechnianie wiedzy w zakresie systemów jakości żywności, o których mowa w art. 16 ust. 1 lit. a lub b rozporządzenia nr 1305/2013;
- 5) upowszechnianie wiedzy w zakresie optymalizacji wykorzystywania przez mieszkańców obszarów wiejskich zasobów środowiska naturalnego;
- 6) upowszechnianie wiedzy w zakresie dotyczącym zachowania różnorodności genetycznej roślin lub zwierząt;
- 7) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności:
 - a) w obszarze małego przetwórstwa lokalnego lub w obszarze rozwoju zielonej gospodarki, w tym tworzenie nowych miejsc pracy,
 - b) w obszarach innych niż wskazane w lit. a;
- 8) promocja jakości życia na wsi lub promocja wsi jako miejsca do życia i rozwoju zawodowego;

- 9) wspieranie rozwoju społeczeństwa cyfrowego na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 10) wspieranie tworzenia sieci współpracy partnerskiej dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 11) upowszechnianie wiedzy dotyczącej zarządzania projektami z zakresu rozwoju obszarów wiejskich;
- 12) upowszechnianie wiedzy w zakresie planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat/spotkanie;
- 2) wyjazd studyjny;
- 3) konferencja/kongres;
- 4) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 5) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 6) publikacja/materiał drukowany;
- 7) prasa;
- 8) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 9) analiza/ekspertyza/badanie;
- 10) konkurs/olimpiada;
- 11) informacje i publikacje w internecie;
- 12) inne.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje cel KSOW nr 2 „Podniesienie jakości realizacji Programu”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, jednostki regionalne i partnerów KSOW.

2.13. Działanie 13: Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich

Działanie ma służyć uzyskaniu równowagi ekonomicznej, przyrodniczej i społecznej na obszarach wiejskich poprzez promocję zrównoważonego rozwoju tych obszarów. Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich zakłada wspieranie podejmowania na tych obszarach zróżnicowanej działalności gospodarczej oraz kształtowanie jej w sposób zapewniający zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych, poprawę warunków życia przez rozwój infrastruktury oraz zapewnienie mieszkańcom i przedsiębiorcom dostępu do usług, a także rozwój funkcji kulturowych i społecznych wsi. Realizacja działania przyczyni się do rozwoju współpracy regionalnej i budowania partnerskich relacji ze społecznością lokalną.

Zachowane i wypromowane zostanie dziedzictwo kulturowe, kulinarne i przyrodnicze na obszarach wiejskich. Realizowane w ramach działania projekty dadzą możliwość eksponowania wartości polskiej kultury, z jej regionalną różnorodnością i dziedzictwem lokalnych społeczności z jednej strony, a poprawą jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich z drugiej. Działanie może być wykorzystane do promocji produktu lokalnego, sprzedaży bezpośredniej, folkloru, zwyczajów i tradycji, rozwoju wszelkich form turystyki wiejskiej, rekreacji i sportu oraz promocji funkcji społecznych i pozarolniczych gospodarstw rolnych, wpływających na poprawę życia na obszarach wiejskich, promowanie zdrowego stylu życia, aktywnego wypoczynku, ale także promocji postaw ekologicznych, w tym związanych z ochroną środowiska, przeciwdziałaniem i adaptacją do zmian klimatu, etc.

Działanie obejmuje następujące zakresy tematyczne:

- 1) aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw na rzecz realizacji projektów nakierowanych na rozwój tych obszarów, w skład których wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych;
- 2) upowszechnianie wiedzy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 3) upowszechnianie wiedzy w zakresie tworzenia krótkich łańcuchów dostaw w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. m rozporządzenia nr 1305/2013 w sektorze rolno-spożywczym;
- 4) upowszechnianie wiedzy w zakresie systemów jakości żywności, o których mowa w art. 16 ust. 1 lit. a lub b rozporządzenia nr 1305/2013;
- 5) upowszechnianie wiedzy w zakresie optymalizacji wykorzystywania przez mieszkańców obszarów wiejskich zasobów środowiska naturalnego;
- 6) upowszechnianie wiedzy w zakresie dotyczącym zachowania różnorodności genetycznej roślin lub zwierząt;
- 7) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności:
 - a) w obszarze małego przetwórstwa lokalnego lub w obszarze rozwoju zielonej gospodarki, w tym tworzenie nowych miejsc pracy,
 - b) w obszarach innych niż wskazane w lit. a;
- 8) promocja jakości życia na wsi lub promocja wsi jako miejsca do życia i rozwoju zawodowego;
- 9) wspieranie rozwoju społeczeństwa cyfrowego na obszarach wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 10) wspieranie tworzenia sieci współpracy partnerskiej dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich przez podnoszenie poziomu wiedzy w tym zakresie;
- 11) upowszechnianie wiedzy dotyczącej zarządzania projektami z zakresu rozwoju obszarów wiejskich;
- 12) upowszechnianie wiedzy w zakresie planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru.

Działanie jest realizowane w następujących formach:

- 1) szkolenie/seminarium/warsztat/spotkanie;
- 2) konferencja/kongres;
- 3) targi/impreza plenerowa/wystawa;
- 4) stoisko wystawiennicze/punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/wystawie;
- 5) publikacja/materiał drukowany;
- 6) prasa;
- 7) audycja/film/spot odpowiednio w radiu i telewizji;
- 8) analiza/ekspertyza/badanie;
- 9) konkurs/olimpiada;
- 10) informacje i publikacje w internecie;
- 11) inne.

Działanie realizuje wszystkie priorytety Programu.

Działanie realizuje dwa cele KSOW:

- cel nr 1 „Zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich”;
- cel nr 3 „Informowanie społeczeństwa i potencjalnych beneficjentów o polityce rozwoju obszarów wiejskich i wsparciu finansowym”.

Działanie jest realizowane przez IZ, JC, jednostki regionalne i partnerów KSOW.

3. Warunki wyboru operacji jakie powinny spełniać operacje realizowane przez instytucję zarządzającą, jednostkę centralną, jednostki regionalne, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, podmioty wdrażające i agencję płatniczą w ramach dwuletniego planu operacyjnego

3.1. Warunki wyboru operacji jakie powinny spełniać operacje realizowane w ramach dwuletniego planu operacyjnego dla działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich z wyjątkiem działania Plan komunikacyjny

Operacje realizowane w ramach dwuletniego planu operacyjnego, z wyjątkiem Planu komunikacyjnego, powinny spełniać następujące warunki:

- 1) być zgodne z co najmniej jednym celem KSOW;
- 2) odpowiadać jednemu z priorytetów Programu;
- 3) mieścić się swoim zakresem w zakresie jednego z działań planu działania;
- 4) być realizowane na obszarze objętym Programem, a w przypadku realizacji poza tym obszarem, ale na terytorium UE, lub w przypadku wydatków ponoszonych poza terytorium UE – z zachowaniem wymagań określonych w rozporządzeniu nr 1303/2013 i wytycznych IZ w tym zakresie;
- 5) zawierać koszty rodzajowo zgodne z kosztami, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 września 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy technicznej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 mogą być ponoszone w ramach dwuletniego planu operacyjnego, w tym zawierać koszty które są uzasadnione zakresem operacji i niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz racjonalne;
- 6) nie zostały wcześniej zgłoszone do realizacji w ramach tego samego dwuletniego planu operacyjnego;
- 7) grupa docelowa operacji została prawidłowo zidentyfikowana biorąc pod uwagę cel, zakres i przewidywane efekty realizacji operacji;
- 8) forma realizacji operacji jest adekwatna do celu operacji, zakresu i przewidywanych efektów realizacji operacji;
- 9) przewidywane efekty realizacji operacji (wskaźniki) są zgodne z celem KSOW i działaniem planu działania.

3.2. Warunki wyboru operacji jakie powinny spełniać operacje realizowane w ramach dwuletniego planu operacyjnego dla działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich - Plan komunikacyjny

Operacje realizowane ramach dwuletniego planu operacyjnego dla działania KSOW – Plan komunikacyjny powinny spełniać następujące warunki:

- 1) być zgodne z co najmniej jednym celem KSOW;
- 2) odpowiadać co najmniej jednemu priorytetowi Programu;
- 3) być zgodne z co najmniej jednym celem głównym określonym w Strategii komunikacji PROW 2014-2020;
- 4) być zgodne z co najmniej jednym celem szczegółowym określonym w Strategii komunikacji PROW 2014-2020;
- 5) mieścić się swoim zakresem w zakresie jednego działania Planu komunikacyjnego określonego w Strategii komunikacji PROW 2014-2020;
- 6) dotyczyć działania / poddziałania PROW 2014-2020 wdrażanego przez jednostkę realizującą operację;
- 7) grupa docelowa operacji została prawidłowo zidentyfikowana biorąc pod uwagę wytyczne określone w Strategii komunikacji PROW 2014-2020;
- 8) forma realizacji operacji (narzędzia komunikacji) jest adekwatna do grupy docelowej i działania Planu komunikacyjnego, biorąc pod uwagę wytyczne określone w Strategii komunikacji PROW 2014-2020;
- 9) przewidywane efekty realizacji operacji (wskaźniki) są zgodne z celem KSOW i działaniem Planu komunikacyjnego oraz odpowiadają wskaźnikom określonym w rozdziale 4 (*Wskaźniki monitorowania realizacji działań*) w zakresie Planu komunikacyjnego;
- 10) być realizowane na obszarze objętym Programem, a w przypadku realizacji poza tym obszarem, ale na terytorium UE, lub w przypadku wydatków ponoszonych poza terytorium UE – z zachowaniem wymagań określonych w rozporządzeniu nr 1303/2013 i wytycznych IZ w tym zakresie;
- 11) zawierać koszty rodzajowo zgodne z kosztami, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 września 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy technicznej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 mogą być ponoszone w ramach dwuletniego planu operacyjnego, w tym zawierać koszty które są uzasadnione zakresem operacji i niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz racjonalne.

4. Wskaźniki monitorowania realizacji działań

W tabeli poniżej przedstawiono wskaźniki monitorowania realizacji działań KSOW w podziale na wskaźniki dotyczące działań informacyjnych i reklamowych PROW 2014-2020, tj. działania 8 Planu działania – Plan komunikacyjny oraz dotyczące pozostałych działań KSOW oraz uszczegółowienie wybranych danych (wskaźników) dotyczących Planu działania.

Schemat II: WSPARCIE FUNKCJONOWANIA KRAJOWEJ SIECI OBSZARÓW WIEJSKICH ORAZ REALIZACJA PLANU DZIAŁANIA		
Wskaźnik	Ilość	Całkowite poniesione koszty kwalifikowalne [zł]
REALIZACJA DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH I REKLAMOWYCH PROW 2014-2020 (DZIAŁANIE 8 PLANU DZIAŁANIA KSOW – PLAN KOMUNIKACYJNY)		
Szkolenia/ seminaria/ inne formy szkoleniowe dla potencjalnych beneficjentów i beneficjentów		
Uczestnicy szkoleń/ seminariów/ innych form szkoleniowych dla potencjalnych beneficjentów i beneficjentów		
Konferencje		
Uczestnicy konferencji		
Szkolenia/ inne formy szkoleniowe dla pracowników punktów informacyjnych i doradców		
Uczestnicy szkoleń/ innych form szkoleniowych dla pracowników punktów informacyjnych i doradców		
Targi, wystawy, imprezy lokalne, regionalne, krajowe i międzynarodowe		
Uczestnicy targów wystaw, imprez lokalnych, regionalnych, krajowych i międzynarodowych		
Tytuły publikacji wydanych w formie papierowej		
Tytuły publikacji wydanych w formie elektronicznej		

Artykuły/wkłady w prasie i w internecie		
Audycje, programy, spoty w radio, telewizji i internecie		
Słuchalność/oglądalność audycji, programów, spotów		
Strona internetowa		
Unikalni użytkownicy strony internetowej		
Odwiedziny strony internetowej		
Fora internetowe, media społecznościowe itp.		
Unikalni użytkownicy forów internetowych, mediów społecznościowych, itp.		
Odwiedziny forów internetowych, mediów społecznościowych, itp.		
Konkursy		
Uczestnicy konkursów		
Udzielone konsultacje w punkcie informacyjnym PROW 2014-2020		
Materiały promocyjne		
Razem		
REALIZACJA PLANU DZIAŁANIA KSOW W ZAKRESIE INNYM NIŻ DZIAŁANIA INFORMACYJNE I REKLAMOWE PROW 2014-2020		
Szkolenia/ seminaria/ inne formy szkoleniowe		
Uczestnicy szkoleń/ seminariów/ innych form szkoleniowych		
Konferencje		
Uczestnicy konferencji		
Targi, wystawy, imprezy lokalne, regionalne, krajowe i międzynarodowe		
Uczestnicy targów wystaw, imprez lokalnych, regionalnych, krajowych i międzynarodowych		
Krajowe wyjazdy studyjne		
Uczestnicy krajowych wyjazdów studyjnych		
Zagraniczne wyjazdy studyjne		

Uczestnicy zagranicznych wyjazdów studyjnych		
Tytuły publikacji wydanych w formie papierowej		
Tytuły publikacji wydanych w formie elektronicznej		
Artykuły/wkładki w prasie i w internecie		
Audycje, programy, spoty w radio, telewizji i internecie		
Słuchalność/oglądalność audycji, programów, spotów		
Strona internetowa		
Unikalni użytkownicy strony internetowej		
Odwiedziny strony internetowej		
Fora internetowe, media społecznościowe itp.		
Unikalni użytkownicy forów internetowych, mediów społecznościowych, itp.		
Odwiedziny forów internetowych, mediów społecznościowych, itp.		
Konkursy		
Uczestnicy konkursów		
Materiały promocyjne		
Działania/przedsięwzięcia organizowane przez Europejską Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD), w których uczestniczyła Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich		
Działania/przedsięwzięcia organizowane przez Europejską Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD), w które Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich miała aktywny wkład		
Działania/przedsięwzięcia organizowane przez Sieć Europejskiego Partnerstwa Innowacyjnego na rzecz Wydajnego i Zrównoważonego Rolnictwa (EIP AGRI), w których uczestniczyła Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich (SIR)		
Działania/przedsięwzięcia organizowane przez Sieć		

Europejskiego Partnerstwa Innowacyjnego na rzecz Wydajnego i Zrównoważonego Rolnictwa (EIP AGRI), w które Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich (SIR) miała aktywny wkład		
Razem		
USZCZEGÓLOWIENIE WYBRANYCH DANYCH DOTYCZĄCYCH PLANU DZIAŁANIA		
LICZBA NARZĘDZI KOMUNIKACYJNYCH KSOW		
Wydarzenia organizowane przez KSOW (np. konferencje, spotkania, konkursy) skoncentrowane na udostępnianiu i rozpowszechnianiu wyników programu na podstawie systemu monitorowania i ewaluacji		
Wydarzenia organizowane przez KSOW (np. konferencje, spotkania, konkursy) poświęcone doradcom i / lub usługom wsparcia innowacji		
Wydarzenia organizowane przez KSOW (np. konferencje, spotkania, konkursy) poświęcone LGD w tym wsparciu dla współpracy		
Publikacje (np. ulotki, broszury, biuletyny, czasopisma w tym e-publicacje) skoncentrowane na udostępnianiu i rozpowszechnianiu wyników programu na podstawie systemu monitorowania i ewaluacji		
Publikacje (np. ulotki, broszury, biuletyny, czasopisma w tym e-publicacje) poświęcone doradcom i / lub usługom wsparcia innowacji		
Publikacje (np. ulotki, broszury, biuletyny, czasopisma w tym e-publicacje) poświęcone LGD w tym wsparciu dla współpracy		
Inne narzędzia (np. strony internetowe, portale społecznościowe) skoncentrowane na udostępnianiu i rozpowszechnianiu wyników programu na podstawie systemu monitorowania i ewaluacji		
Inne narzędzia (np. strony internetowe, portale społecznościowe) poświęcone		

doradcom i / lub usługom wsparcia innowacji		
Inne narzędzia (np. strony internetowe, portale społecznościowe) poświęcone LGD w tym wsparciu dla współpracy		
Projekty, przykłady dobrych praktyk gromadzone i rozpowszechniane przez KSOW		
LICZBA TEMATYCZNYCH I ANALITYCZNYCH WYMIAN ZORGANIZOWANYCH PRZY WSPARCIU KSOW		
Tematyczne grupy robocze skoncentrowane na udostępnianiu i rozpowszechnianiu wyników programu na podstawie systemu monitorowania i ewaluacji		
Tematyczne grupy robocze poświęcone doradcom i / lub usługom wsparcia innowacji		
Tematyczne grupy robocze poświęcone LGD w tym wsparciu dla współpracy		
Konsultacje z zainteresowanymi stronami skoncentrowane na udostępnianiu i rozpowszechnianiu wyników programu na podstawie systemu monitorowania i ewaluacji		
Konsultacje z zainteresowanymi stronami poświęcone doradcom i / lub usługom wsparcia innowacji		
Konsultacje z zainteresowanymi stronami poświęcone LGD w tym wsparciu dla współpracy		
Inne (np. szkolenia, forum internetowe) skoncentrowane na udostępnianiu i rozpowszechnianiu wyników programu na podstawie systemu monitorowania i ewaluacji		
Inne (np. szkolenia, forum internetowe) poświęcone doradcom i / lub usługom wsparcia innowacji		
Inne (np. szkolenia, forum internetowe) poświęcone LGD w tym wsparciu dla współpracy		

5. Zakres i tryb sporządzania sprawozdań

5.1. Półroczna informacja z realizacji dwuletniego planu operacyjnego

Informacja półroczna z realizacji dwuletniego planu operacyjnego zawiera:

- informacje z przebiegu realizacji działań KSOW (celów KSOW) oraz priorytetów PROW w ujęciu finansowym i ilościowym, w szczególności liczbę i wartość złożonych wniosków zawartych umów oraz zrealizowanych operacji w ramach działań i priorytetów objętych dwuletnim planem operacyjnym;
- efekty realizacji działań dwuletniego planu operacyjnego w ujęciu ilościowym (wskaźniki monitorowania zgodne ze Wspólną Statystyką Sieci w UE);
- efekty realizacji zadań z zakresu informowania o Programie – kroki podjęte w celu zapewnienia upowszechnienia programu zgodnie z art. 66 ust. 1, lit. i rozporządzenia 1305/2013;
- propozycje zmian do planu operacyjnego, zalecenia i rekomendacje wojewódzkich grup roboczych KSOW, jeśli dotyczy.

Informacja półroczna sporządzana jest zgodnie z obowiązującym formatem przekazany przez Jednostkę Centralną KSOW i przekazywana jest w formie elektronicznej.

Informacja półroczna sporządzana jest według stanu na dzień 30 czerwca – w przypadku pierwszej i trzeciej oraz 31 grudnia w przypadku drugiej informacji półrocznej z realizacji planu operacyjnego, narastająco od początku realizacji planu operacyjnego.

JW przekazują informację półroczną do JC w terminie 20 dni roboczych od dnia, według stanu na który sporządzana jest informacja (w tym JR przekazują ww. dokument, zaopiniowany przez wojewódzką grupę roboczą).

JC przekazuje IZ informację półroczną w terminie 30 dni roboczych od dnia, według stanu na który sporządzana jest informacja.

Grupa Robocza ds. KSOW opiniuje informację półroczną w terminie 30 dni roboczych od dnia przekazania przez Jednostkę Centralną do IZ.

Po zaopiniowaniu przez GR ds. KSOW informacja półroczna zamieszczana jest na portalu KSOW.

5.2. Dwuletnie sprawozdanie z realizacji dwuletniego planu operacyjnego

Sprawozdanie dwuletnie z realizacji planu operacyjnego zawiera:

- przebieg realizacji działań KSOW (celów KSOW) oraz priorytetów PROW w ujęciu finansowym i ilościowym, w szczególności liczbę i wartość złożonych wniosków zawartych umów oraz zrealizowanych operacji w ramach działań i priorytetów objętych dwuletnim planem operacyjnym;
- efekty realizacji działań dwuletniego planu operacyjnego w ujęciu ilościowym (wskaźniki monitorowania zgodne ze Wspólną Statystyką Sieci w UE);
- opis co najmniej 5 operacji (każda z innego działania KSOW), zrealizowanych w ramach planu operacyjnego, którego dot. sprawozdanie zgodnie z formularzem projektu realizującego priorytety PROW 2014-2020 ;
- efekty realizacji zadań z zakresu informowania o Programie – kroki podjęte w celu zapewnienia upowszechnienia programu zgodnie z art. 66 ust. 1, lit. i rozporządzenia 1305/2013;
- propozycje zmian do planu operacyjnego, zalecenia i rekomendacje wojewódzkich grup roboczych KSOW (jeśli dotyczy).

Sprawozdania dwuletnie z realizacji planów operacyjnych sporządzane są zgodnie z obowiązującym formatem przekazanym przez Jednostkę Centralną KSOW i przekazywane są w formie elektronicznej i papierowej.

Sprawozdanie dwuletnie sporządzane jest według stanu na dzień 31 grudnia roku zamykającego dwuletni plan operacyjny, narastająco od początku realizacji planu.

JW przekazuje sprawozdanie dwuletnie do JC w terminie 30 dni roboczych od dnia, według stanu na który sporządzane jest sprawozdanie (w tym JR przekazują ww. dokument, zaopiniowany przez wojewódzką grupę roboczą).

JC przekazuje do IZ sprawozdanie dwuletnie w terminie 44 dni roboczych od dnia, według stanu na który sporządzona jest informacja.

Grupa Robocza ds. KSOW opiniuje sprawozdanie dwuletnie z realizacji planu operacyjnego w terminie 30 dni roboczych od dnia przekazania przez Jednostkę centralną KSOW do IZ.

Po zaopiniowaniu przez GR ds. KSOW sprawozdanie zamieszczane jest na portalu KSOW.

5.3. Roczne sprawozdanie z realizacji planu działania

Sprawozdanie roczne z realizacji Planu działania zawiera:

- przebieg realizacji działań KSOW (celów KSOW) oraz priorytetów PROW w ujęciu finansowym i ilościowym, w szczególności liczbę i wartość złożonych wniosków zawartych umów oraz zrealizowanych operacji w ramach działań i priorytetów objętych dwuletnim planem operacyjnym;
- efekty realizacji działań dwuletniego planu operacyjnego w ujęciu ilościowym (wskaźniki monitorowania zgodne ze Wspólną Statystyką Sieci w UE);
- efekty realizacji planu działania w ujęciu jakościowym (analiza ankiet ewaluacyjnych dot. przeprowadzonych szkoleń - wzór przekazany przez Ministerstwo Rozwoju przesłany UM przez BPT pismem sygn. PT-zks-wk-078-28/15(1205) z dnia 6 października 2015 r.), wszystkie dobre praktyki zgromadzone w danym roku opublikowane w bazie dobrych praktyk, ilość zidentyfikowanych i skojarzonych partnerów do współpracy w ramach osi Leader (JR) lub w ramach działania Współpraca (CDR i WODR) oraz ilość wniosków do projektów współpracy w ramach osi Leader (JR) lub w ramach działania Współpraca (CDR i WODR);
- informacje o przeprowadzonych kontrolach w zakresie funkcjonowania KSOW oraz realizacji planu działania w szczególności wyniki kontroli, zalecenia i sposób ich wykonania, przeprowadzonych przez upoważnione podmioty i przez tę jednostkę;
- efekty realizacji zadań z zakresu informowania o Programie - kroki podjęte w celu zapewnienia upowszechniania programu zgodnie z art 66 ust. 1, lit. i rozporządzenia 1305/2013;
- sprawozdanie z działalności WGR w danym roku - kroki podjęte w celu realizacji działań zapewniających zaangażowanie partnerów, o których mowa w art. 5 ust.1 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, w szczególności: skład WGR, liczba uczestników posiedzeń i aktywności członków WGR w trybach obiegowych, agendy posiedzeń, podjęte uchwały i stanowiska, aktywność grup tematycznych i zespołów roboczych.

Sprawozdania roczne z realizacji Planu działania KSOW na lata 2014-2020 przekazywane są w formie elektronicznej i papierowej.

Sprawozdanie roczne z realizacji Planu działania sporządzane jest według stanu na dzień 31 grudnia roku, którego dotyczy, narastająco od początku realizacji planu działania.

JW przekazują sprawozdanie roczne do JC w terminie 40 dni roboczych od dnia, według stanu na który sporządzane jest sprawozdanie (w tym JR przekazują ww. dokument, zaopiniowany przez wojewódzką grupę roboczą).

JC przekazuje do IZ sprawozdanie roczne z realizacji Planu działania w terminie 54 dni roboczych od dnia, według stanu na który sporządzane jest sprawozdanie.

Instytucja Zarządzająca KSOW może wnieść uwagi do sprawozdań przekazanych przez jednostkę centralną KSOW i zażądać przekazania skorygowanego sprawozdania w wyznaczonym przez siebie terminie.

Grupa Robocza ds. KSOW opiniuje sprawozdanie roczne z realizacji Planu działania KSOW na lata 2014-2020 w terminie 30 dni roboczych od dnia przekazania przez jednostkę centralną do IZ.

Po zaopiniowaniu przez GR ds. KSOW sprawozdanie zamieszczane jest na portalu KSOW.

6. Zakres i tryb ewaluacji realizacji działań

Zgodnie z zapisami PROW 2014-2020 za ewaluację całego Programu odpowiada jednostka ewaluacyjna funkcjonująca w ramach Instytucji Zarządzającej PROW 2014-2020. Natomiast w procesie ewaluacji uczestniczą instytucje, które biorą udział w procesie wdrażania Programu – w tym jednostki odpowiedzialne za realizację Planu Działania KSOW 2014-2020. Ewaluacja polega na badaniu wartości, znaczenia, skuteczności i innych cech programu czy planu, w oparciu o przyjęte kryteria, w celu jego usprawnienia lub rozwoju. Ewaluacje przeprowadza się w celu poprawy jakości projektowania i wdrażania programów oraz w celu informowania ogółu społeczeństwa o wynikach ich realizacji. Ewaluacja sieci ma na celu ocenić i ewentualnie poprawić jakość realizacji założonych celów oraz przyczynić się do wzmacniania zarządzania. Ponadto, przeprowadzenie oceny ma umożliwić prezentację osiągnięć na zewnątrz, poprawić transparentność działań i pokazać zasadność wykorzystania środków publicznych. Ewaluacja sieci obszarów wiejskich może przybierać różne formy. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich nie jest oddzielnym programem i jako element PROW 2014-2020 oceniana jest w ramach ewaluacji przeprowadzanych dla Programu. Jednocześnie, brak jest przeciwwskazań do zlecenia niezależnych ocen (tzw. stand-alone evaluation) lub badania KSOW w ramach ocen tematycznych (thematic evaluation), np. ocena dotycząca wybranych działań PROW może obejmować badanie wpływu KSOW na ich wdrażanie. Planowane na dany rok badania zgłaszane są do IZ PROW do Planu Ewaluacji, a informacja na temat realizacji tego Planu stanowi element rocznego sprawozdania z realizacji Programu składanego do Komisji Europejskiej.

Roczne sprawozdania z realizacji PROW 2014-2020, składane w roku 2017 i 2019, oprócz prezentacji osiągnięć w ujęciu ilościowym będą zawierać ocenę programu dokonywaną poprzez odpowiedź na pytania ewaluacyjne. Załącznik V rozporządzenia nr 808/2014 określa wspólne pytania ewaluacyjne dotyczące rozwoju obszarów wiejskich, w tym jedno pytanie odnoszące się do KSOW w brzmieniu: „*W jakim stopniu krajowa sieć obszarów wiejskich przyczynia się do osiągnięcia celów, o których mowa w art. 54 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013?*”. Określenie odpowiedzi na pytania ewaluacyjne będzie przedmiotem analiz zewnętrznych ewaluatorów.

Państwa członkowskie mają obowiązek generować i gromadzić dane niezbędne do przeprowadzenia ewaluacji, w tym danych odnoszących się do wspólnych wskaźników określonych w załączniku IV do rozporządzenia UE nr 808/2014 z dn. 14 lipca 2014 r. Dla sieci określono następujące wskaźniki:

O.24 – Liczba tematycznych i analitycznych wymian zorganizowanych przy wsparciu krajowej sieci obszarów wiejskich,

O.25 – Liczba narzędzi komunikacyjnych krajowej sieci obszarów wiejskich,

O.26 – Liczba działań w ramach Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w których uczestniczyła krajowa sieć obszarów wiejskich.

Dane gromadzone w związku z realizacją Planu Działania KSOW 2014-2020 (rozdział 5) stanowią wypełnienie obowiązku gromadzenia danych oraz będą stanowić bazę do analiz i przeprowadzanych ocen i ewaluacji.